

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 93/2017-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. februára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Markom Gutíkom, Advokátska kancelária, Armádna 1655/5, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 178/2010 a jeho uznesením z 24. októbra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako oneskorene podanú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. septembra 2015 doručená osobne koncipovaná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorá bola doplnená ďalším osobne koncipovaným podaním doručeným ústavnému súdu 22. októbra 2015 a napokon podaním právneho zástupcu advokáta Mgr. Marka Gutíka, Advokátska kancelária, Armádna 1655/5, Trenčín, doručeným ústavnému súdu 12. apríla 2016. Z uvedených podaní vyplýva, že sťažnosť smeruje pre

namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) proti postupu Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 178/2010 a jeho uznesení z 24. októbra 2011. Pôvodné podanie sťažovateľa doručené ústavnému súdu 10. septembra 2015 bolo odovzdané na poštovú prepravu 8. septembra 2015.

2. Zo sťažnosti upravenej právnym zástupcom sťažovateľa a z ďalších podaní vyplýva, že sťažovateľ podal ako žalobca žalobu proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, ako žalovanej o náhradu škody a nemajetkovej ujmy vo výške 20 000 € spolu so žiadosťou o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov. Konanie je vedené na Okresnom súde Piešťany (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 5 C 251/2009.

Uznesením okresného súdu č. k. 5 C 251/2009-14 z 9. októbra 2010 bolo o žiadostiach sťažovateľa o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov rozhodnuté tak, že týmto požiadavkám sa nevyhovelo. Uznesením krajského súdu sp. zn. 11 Co 178/2010 z 24. októbra 2011 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené.

Odôvodnenie uznesenia okresného súdu, s ktorým sa krajský súd stotožnil, spočívalo najmä v tom, že podaním žaloby sťažovateľovi nešlo o dovolanie sa spravodlivosti, ale o šikanovanie súdneho aparátu, čo je možné práve aj z dôvodu, že sťažovateľ si je vedomý skutočnosti, že pre preukázateľne nepriaznivé majetkové pomery štát zrejme nebude od neho žiadať splnenie poplatkovej povinnosti. Podľa názoru okresného súdu tak vlastne nebude možné u sťažovateľa stanoviť hranice sústavnému domáhaniu sa „spravodlivosti“, ktoré u ostatných občanov sú vymedzené inak, a to práve povinnosťou platiť za súdne konanie poplatky, ktoré ich vedú k dôslednému zváženiu dôvodnosti podávanej žaloby. Podľa názoru okresného súdu je sťažovateľova žaloba šikanózna, keďže aj na okresnom súde sa vedie viaceré konaní, v ktorých sa sťažovateľ ako žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy. Sústavné sledovanie a podozrievavosť zo strany personálu väznice voči sťažovateľovi je v poriadku a na mieste a sťažovateľ za svoju situáciu (vrátane majetkovej

situácie) môže sám. Krajský súd v nadväznosti na odvolanie sťažovateľa, v ktorom poukazoval na odopretie prístupu súdu, uviedol, že právo na prístup súdu nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 259/2014 z 27. júla 2015 odmietnuté ako neprípustné.

Podľa názoru sťažovateľa postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru. Ako to všeobecné súdy správne konštatovali, pri žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov sa musia skúmať jednak pomery žiadateľa, ale zároveň aj to, či nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. V súvislosti s prvou podmienkou boli podľa sťažovateľa konštatované preukázateľne jeho nepriaznivé majetkové pomery. Šikanóznosť žaloby bola podľa názoru sťažovateľa vyvodená len z faktu, že podal viaceré obsahovo obdobné žaloby, ako aj z toho, že je nemajetný. Zo skutočnosti, že podal viaceré žaloby, však podľa sťažovateľa nemožno a priori vyvodzovať, že tieto sú bezdôvodné. Všeobecné súdy síce konštatujú 14 prebiehajúcich súdnych konaní na okresnom súde, ale neuvádzajú, či, resp. koľko z nich pripadalo na zamietnuté žaloby.

Sťažovateľ poukazuje na to, že v skutočnosti bol doteraz na Európskom súde pre ľudské práva úspešný v troch konaniach a na všeobecných súdoch v Slovenskej republike minimálne v ôsmich prípadoch. Okresný súd len všeobecne uvádza, že sťažovateľ úzkostlivo sleduje konanie personálu väznice, teda nijako v podrobnostiach konkrétne neuvádza, prečo sa domnieva, že v prípade predmetnej žaloby ide o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie práva. Podľa názoru sťažovateľa fakticky sa takto úplne neodôvodnene prejedikuje výsledok súdneho sporu. Navyše podľa sťažovateľa treba zdôrazniť, že hoci by niekto podal viacero neodôvodnených žalôb, neznamená to, že aj ďalšiu žalobu možno automaticky považovať za neodôvodnenú, či dokonca šikanóznou. Úvahy okresného súdu majú všeobecný charakter a vyjadrujú nespokojnosť s tým, že súdny systém môže byť zneužitý nemajetnými osobami s dostatkom voľného času a s vplyvom na štátne výdavky. Spájanie osoby sťažovateľa s takýmto zneužívaním odôvodňované len počtom podaným žalôb v spojení s jeho nemajetnosťou, bez rozvedenia konkrétnych

okolností daného posudzovaného prípadu, ktoré by odôvodňovali takýto záver, treba podľa sťažovateľa považovať za neakceptovateľné a mimo zákonného rámca. Už len skutočnosť, že okresný súd tú časť žaloby, v ktorej sťažovateľ požaduje majetkovú ujmu, za svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie práva nepovažuje (hoci časť o nemajetkovej ujme áno), je podľa sťažovateľa zarážajúca.

Z hľadiska dodržania zákonnej lehoty na podanie sťažnosti poukazuje sťažovateľ na to, že sťažnosť podal v zákonnej dvojmesačnej lehote počítanej odo dňa právoplatnosti uznesenia najvyššieho súdu (14. augusta 2015).

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a základné právo podľa článku 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co/178/2010-25 zo dňa 24.10.2011 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 11 Co/178/2010-25 zo dňa 24.10.2011 a vec vracia na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia v sume 303,16 EUR (slovom tristotri eur a šesťnásť eurocentov) za dva úkony právnej služby vrátane režijného paušálu, ktorú je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť na účet advokáta Mgr. Mareka Gutíka, do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

3. Z uznesenia okresného súdu č. k. 5 C 251/2009-14 z 9. októbra 2010 vyplýva, že sťažovateľovi nebolo priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a nebol mu ustanovený zástupca z radov advokátov.

4. Žalobou doručenou okresnému súdu 23. novembra 2009 žalobca žiada priznať mu z titulu majetkovej ujmy sumu 320,60 €, ďalej náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20 000 € a napokon písomné ospravedlnenie. Žaloba je podľa sťažovateľa odôvodnená tým, že sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody, kde pri prehliadke ciel 29. júna 2009

vykonávanej nezákonným spôsobom personálom väznice došlo k zásahu do jeho osobnostných práv a slobôd a tiež k poškodeniu a odcudzeniu jeho osobných vecí. Navyše, keď sa na postup väznice sťažoval, bol navrhnutý na disciplinárne potrestanie, ktoré bolo tiež podľa jeho názoru v rozpore so zákonom.

Súčasťou žalobného návrhu bola aj žiadosť o priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov. Žiadosť odôvodňuje sťažovateľ tým, že ide o spor o ochranu osobnosti, ktorý svojou povahou vyžaduje citovú a osobnú zainteresovanosť, ktorá je nezlučiteľná so stupňom objektivity potrebnej pri obhajovaní jeho práv na súde, ďalej pre zložitosť sporu, pričom on sám nemá právnické vzdelanie, nemôže účinne hájiť svoje práva a úspešne viesť konanie pred súdom, ale tiež preto, lebo sa nachádza v ústavnom zariadení, kde má fakticky znemožnené zabezpečovanie dôkazov, zúčastňovanie sa na súdnych pojednávaniach a pod. Sťažovateľ poukázal ďalej na skutočnosť, že dlhodobo sa nachádza v stave hmotnej núdze, a preto nemá prostriedky na zaplatenie advokáta a súdnych poplatkov. Vo výkone trestu je pracovne zaradený na pracovisku „*obuv-ručné šitie*“, kde každý mesiac má inú odmenu.

5. Podľa zistenia okresného súdu sťažovateľ je od 1. septembra 2001 vo výkone trestu odňatia slobody na doživotie. Zarába priemerne mesačne asi 143 € a na svojom konte finančných prostriedkov mal k 5. októbru 2009 uloženú sumu 120,21 €. Inak je nemajetný (bol mu uložený aj trest prepadnutia majetku). Na okresnom súde prebieha viacero konaní, v ktorých sťažovateľ vystupuje ako žalobca.

Podľa názoru okresného súdu predmetom žaloby je jednak majetková ujma vo výške 320,60 € (z toho 192 € za poškodené a odcudzené veci pri prehliadke ciel, 60 € ušlého zisku za 10 dní samoväzby, počas ktorých nemohol pracovať, 12 € ušlého zisku za 2 pracovné dni, počas ktorých nemohol pracovať pre psychické rozpoloženie, ktoré bolo následkom konania personálu väznice pri inkriminovanej prehliadke, 46,30 € trov samoväzby a 10 € za lieky), ale tiež nemajetková ujma vo výške 20 000 € za spôsobenú traumu, stres, fyzické a duševné utrpenie, bolesť, ponížujúce zaobchádzanie, ktoré prežil ako priamy dôsledok porušenia jeho práv, a napokon požiadavka na písomné ospravedlnenie.

V zmysle zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov je sťažovateľ povinný zaplatiť súdny poplatok

vo výške 19 € za prvú časť petitu, 66 €, ako aj 3 % z 20 000 € za druhú časť petitu a napokon 66 € za tretiu časť petitu.

Sťažovateľ bol v trestnom konaní uznaný vinným a odsúdený na trest odňatia slobody na doživotie. Viacerými žalobami súvisiacimi prevažne s jeho pobytom vo väzení sa domáha ochrany osobnosti, prípadne tieto žaloby majú určitý vzťah k jeho trestnému konaniu. Len na okresnom súde prebieha t. č. 14 konaní, prevažne o ochranu osobnosti, v ktorých sťažovateľ požaduje značné sumy z titulu nemajetkovej ujmy.

Po oboznámení sa s predmetom konania a okolnosťami prípadu bolo potrebné dospieť k záveru, že podaním žaloby sťažovateľovi nejde o dovolanie sa spravodlivosti (za ktorú, ako to vyplýva aj z ďalších žalôb, považuje prevažne zaplatenie nemajetkovej ujmy 100 000 €, 20 000 € a iné), ale o šikanovanie súdneho aparátu, čo je umožnené práve aj z dôvodu, že sťažovateľ si je vedomý skutočnosti, že pre preukázateľne nepriaznivé majetkové pomery (ktoré si spôsobil výlučne vlastným zavinením) zrejme štát od neho nebude žiadať splnenie poplatkovej povinnosti. Takto vlastne nebude možné u sťažovateľa stanoviť hranice sústavnému domáhaniu sa „spravodlivosti“, ktoré u ostatných občanov sú vymedzené práve povinnosťou platiť za súdne konania poplatky, ktoré ich vedú k dôslednému zváženiu dôvodnosti žaloby.

Sťažovateľ vo svojej žalobe vyjadruje nespokojnosť so spôsobom vykonávania práce personálu väznice a jeho postupom. Podrobne opisuje priebeh prehliadky jeho cely, sťažuje sa na správanie dozorcov, popisuje aj priebeh nasledovných dní a tvrdí, že došlo k zásahu do jeho osobnostných práv spôsobmi tam opísanými.

Samotný pobyt sťažovateľa vo väznici však predstavuje a predpokladá dennodenné obmedzenie jeho osobnostných práv a slobôd 24 hodín denne. Netreba zabúdať, že jeho účelom je aj trest za konanie, ktoré spoločnosť odsudzuje. Jeho súčasťou je aj sústavný dozor a kontrola, prísnosť a podozrievavosť zo strany personálu väznice zodpovedného za bezpečný priebeh výkonu trestu. Úzkostlivé sledovanie „zákonosti“ postupu personálu väznice pri plnení každodenných povinností v spojení s dostatkom voľného času poskytujú sťažovateľovi neobmedzený priestor na produkovanie ďalších a ďalších žalôb, ktorými môže prejaviť nespokojnosť so svojím postavením väzňa a šikanovať štát, ktorý ho pozbavil slobody. Podľa názoru okresného súdu zo strany sťažovateľa ide v tomto prípade o zrejmé zneužitie toho, že ako preukázateľne nemajetný nebude povinný znášať žiadne náklady

tohto súdneho konania (a mnohých ďalších), pretože ho súd na jeho žiadosť od tejto povinnosti oslobodí.

Konanie sťažovateľa, ktorý začal spor o nemajetkovú ujmu z takých dôvodov, ako sú uvedené v žalobe, sa v kontexte s už uvedeným javí ako svojvoľné uplatňovanie práva. Preto sťažovateľ nespĺňa predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v časti žaloby o nemajetkovú ujmu. Je to tak z dôvodu svojvoľného uplatňovania práva. Toto posúdenie sa nevzťahuje na žalobu v časti zaplatenia majetkovej ujmy vo výške 320,60 €, tu však súdny poplatok predstavuje 19 €, túto sumu je sťažovateľ schopný uhradiť aj pri svojej preukázateľne nepriaznivej situácii, a to zo svojho pravidelného, hoci nízkeho príjmu. Keďže nebola preukázaná súčasná existencia oboch podmienok potrebných pre oslobodenie od súdnych poplatkov, okresný súd žiadosti nevyhovel a z tohto dôvodu neustanovil sťažovateľovi ani zástupcu z radov advokátov.

6. Z uznesenia krajského súdu č. k. 11 Co 178/2010-25 z 24. októbra 2011 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 5 C 251/2009-14 z 9. októbra 2010. Podľa názoru krajského súdu je potrebné sa v celom rozsahu stotožniť so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu. Právo na prístup k súdu v sebe zahŕňa zákaz vytvárať neprimerané prekážky v prístupe k súdu. Právo na súd však nie je absolútnym právom, pretože môže podliehať rôznym obmedzeniam.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Sťažovateľ je v danej veci právne zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom – advokátom, pričom podľa jeho spresnenia sťažnosť smeruje proti postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 178/2010 a jeho uzneseniu z 24. októbra 2011.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Podľa zistenia ústavného súdu uznesenie krajského súdu č. k. 11 Co 178/2010-25 z 24. októbra 2011 nadobudlo právoplatnosť 16. novembra 2011. Vzhľadom na uvedené sťažnosť odovzdaná na poštovú prepravu 8. septembra 2015 bola podaná dávno po uplynutí zákonnej dvojmesačnej lehoty, preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako oneskorene podanú.

Treba tiež dodať, že v danom prípade podanie dovolania nemohlo spôsobiť odklad začatia plynutia lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu do momentu doručenia dovolacieho rozhodnutia najvyššieho súdu, pretože práve aj z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 259/2014 z 27. júla 2015 vyplýva, že *„keďže procesná prípustnosť dovolania žalobcu proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa nevyplýva ani z § 239 ani z § 237 O.s.p., dovolací súd odmietol toto jeho dovolanie ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné“*. Vzhľadom teda na v aktuálnom čase platné a účinné ustanovenia § 239 a § 237 Občianskeho súdneho

poriadku, ako aj na povahu napadnutého rozhodnutia (uznesenie), v okolnostiach danej veci bolo nepochybné, že ide *ab ovo* o neprípustné dovolanie.

9. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2017